

Niamuno Sargas

broliams Lietuvininkams žines parnešas.

„Niamuno Sargas“,

Tilžeje, kas ketvergą išbūdamas, laštija prie arcziausiojo pušto ar per gromatnešį apšielitąs ant bertainio meto 50 peningū, su priešinimu į namus 65 peningūs. Ir pati laitrafczjo išleistuwe Tilžeje, pylimo ulyczioje (Dammstraše) 2. bute, priima apšielitawimus arba išširašymus.

Dėrnai mylėsim cėcorystę,
Drąsei užtaršim lietuwystę!

Apsakymai

i „Niamuno Sarga“ istatomieje laštija po 10 peningū už tožną smilkeis raštais iššpaufą eilutę ir yra šio laitrafczjo išleistuwe priimami. — Gromatas ir rantrafczjus del laitrafczjo smilczianus priima redytuwe Tilžeje, pylimo ulyczioje (Dammstraše) 2. bute.

6. num.

Tilžeje 28. januvarijū 1886.

1. metas.

Apšielitawimus ant „Niamuno Sargo“

wiři cėcoriškėjie puštai už 50 pf., už 65 pf. į namus parnešant, ant metu bertainio priima; taip pat Tilžeje „Niamuno Sargo“ išleistuwe, pylimo ulyczioje 2., **L. M. Stakelys**, wokiškoje ul. 73, **Wehmeyer'io** pasekėjas, škeršai ties rotuže, **D. Pėterait'is**, wokiškoje ul. 14, **A. Kalvaitis**, wokiškoje ul. 29, **Fricas Lenk'is**, augštoje ul. 47.

Šą wienas žmogus istengia.

Jau girdejan ne wieną Lietuwininką abejojant dėl to, ar musų giminė istengs atstowėti gulimą šwetingencziū ir ju priešpaudą. Įdant įtwėpcziau abejojantiems lufestį, aš šykį papasakosiu apie tai, ką gal ir wienas žmogus gero padaryti sawo giminei, jeigu jis myl sawo kalbą, sawo žmones ir sawo tėwistę.

Jūzapas Jurgis Strossmayeris gimė 4. d. wazario (pėbr.) 1815 f. r.*) Wengrijoje. Jo tėwai buvo beturczai ufininkai. Jis ėjo į mokišlą sawo gimtuweje, pašlūi įstojo į universitetą Pėšto mēste, kur pastojo daktaru pilozopijos. 1838 f. r. jis užšigeidė eiti į kunigus, pastojo daktaru teologijos ir iššiwentino budamas 23 metu. Mokišlūse daug perleides jis pastojo mokintoju nekuriuje seminarijoje, ir czia jis ėmė karštai užstoti ir gynioti Kroatu giminę prieš Wengrus arba Madžiarus, nės tūmet buvo prasidėjusi aštri kowa dėl išlaikymo šfirtumo tos slawiškos giminės. Ofiekos mēste, kur Strossmayeris gyweno, jūstaitė draugystė, kurios šgnarei buvo smarkus priešgynėi priešpaudėjams prigimtos kalbos. Suširinkimūse taip šlaudžei karštai jaunasis Strossmayeris šnekėdavo apgindanas sawo tėwynę, kad tūmet wiři į jį sužiuro ir priešininkai kū pikcziausei jį apniko. Tai buvo 1847 f. r. Weikei po to kilo sumišimas Wengrušė. Strossmayeris budamas kunigu cėcoriaus Ferdinando pristojo prie Estreikijos, ir tūmi labai Madžiaru maistą jūsilpnino. Dar tebesitęsiant kowai tarp Estreikijos ir Wengrijos mirė Dijałowe (Kroatijoje) wietinis wyskupas Kufawyczia. Jaunasis Strossmayeris, budamas 34 metu, tapė jo pasekėju, o metus wėliaus pastojo wyskupu Bosnijos ir Szirmijos.

Norint Estreikija apweikė sawo priešininkus (Wengrus), wienok ne tūjans iš to julaute Kroatija naudos, kadangi czia prasidėjo atgalinis eigis (rejakcionas) ir Metternich'o, cėcorystės kanclerio, centralizimas (suwienyjinimas waldžios į krową). Matydamas, kad sawo giminei dabar nėko gero daryti negal, wyskupas Strossmayeris pradėjo rupinti už žmoniu apšiwetimą. Sawo pinigais jis įtaise seminariją, pastatydino wišoje Slawonijoje šuiles waišams ir mergaitėms, prieg tam dawė pašalpą dirbantiems už tėwistę. Jo pinigais išejo gana daug mokišlū knigu pietiniamis Slowėnamis, norint wyriausybė to ir

nefentė. Wišur wyskupas dirbo, wišiemis jis įtwėpė dwasę pakelti sunkenybes ir jas pergalėti.

Tūmi tarpu Metternich'o waldymas ėmė brąškėti. Nors prispaustos, bet ne nuslopustos giminės ėmė ardyti įpuwusį waldžios butą, kurį pabaigė truškinti ana krowina kowa ant lauku arti Solferyno. Wyriausybė matydamas reikalągumą atnainu 1859 f. r. sukwiėtė į Wengą gudriūsius wyrus iš wišos Estreikijos, idant jie šakytu, kaip reikia atgawinti waldžios wienybę. Tarp titu ir Strossmayeris tapė užprašytas.

Strossmayeris, jandorininku arba federalistu budamas, jau tūmet Wyne reikalawo, kad nū Wengru atšfirtu karalyštes Kroatijos, Dalmatijos ir Slawonijos, o jas į wieną sudetu. Bet jo noras neįwyko. Ir šendien Dalmatija prisklauso prie Estreikijos, o Kroatija ir Slawonija prie Wengrijos. Wyriausybė baimyjos iwesti tokią naujieng. Wienok Strossmayeris nenusiminė. Į tėwistę sugrįžęs jis toliaus warė sawo patrijotiškūs darbus. Tada jau buvo kilusi mislis Agrame įtaisyti universitetą pietiniamis Slowėnamis. Tai labai patiko Strossmayeriui, kurs norėdamas pašubinti įtaisyngą tos akademijos dawė kelias dešimtis tukstancziū muštiniū. Su jo pagalba ėjo wislas gerai, ir 1861 m. wyriausybė patwirtino akademijos statutus.

1865 f. r. Strossmayeris buvo diputėrtu šaime, o 1866 f. r. jis buvo Pėšte, kur krowoje su pašfirtu komisijonu turėjo apšnekėti šutarimą tarp Wengru ir Kroatu, bet šutarimas įwyko ne pagal norą Strossmayerio. Dabar, matai, Wengrija buvo augštai iškilusi. Prusai Estreikiškūs sumušo pas Sadową, o Habsburgiškūs nukeliawęs į Pėštą užšidėjo ant galwos karungą šw. Stepono. Estreikija ir Wengrija pašiliko wišu kūmi, ir ar dywai, kad tūmet wyriausybė menkai rupinosi apie Strossmayerio reikalawimus.

Strossmayeris Wengrams priešgyniaudamas užšitraukė cėcoriaus nemalonę. Dėl to jis nū polytiškos atšitraukė ir tėwistę palikęs išwaziawo į šwetingą žemę. Namona sugrįžęs nebeėjo į parlamenta, bet mokišlo darbams pasišwentė.

Įškilmingas Strossmayeriui buvo laikas 2. sept. 1867 f. r. Po ilgu stengimu, pergalėjus wišas paines, tapė atvertas universitetas Agramo mēste. Suwaziawo daug slawišku pašimtinin, wišur buvo džiaugšmas iš pabaigto didžio darbo. Strossmayeris tapė iššfirtas furatoriumi (apešumu)

universiteto iki amžiaus galo: jis sawo šaumioje kalboje sumynė ano krašto pamydūklę kunigystę, kuri sawo artiregystėje pašidrijsi buvo jam tai užmėtinėti, kad jis pinigūs škleides dėl motio ir apšiwetimo.

Ar-gi mes Lietuwininkai negauname daug daug pamokšlo iš tu darbu wyskupo Strossmayerio? Ko dėl pas mus yra mažai tokiu kunigu, kurie daro gerą tėwistę, apšiwetimui ir mokslui? Be abejojimo, kad wiři griebtusi į darbą, argi mes neturėtumbime gana mokišlū knigu, šuiliū ir sawo akademijas? Bet dar musų padangėse šlanfosi debesei gana jūdi... O paweikšlas Strossmayerio rodo, kiek gal ir wienas žmogus, jeigu jis tur stiprų norą ir pasišwentimą. Ar Lietuwininkai netur teisybės reikalauti, kad lietuwistąjį giminę šelpu lietuwiski kunigai ir wyskupai ir wiři titi, kurie iš lietuwiškos giminės yra kilę ir tarp Lietuwininku gywendami minta? Kiek Lietuwa tur sawo Strossmayeriū?!

Š.

Wylimostos regėjimas.

Aš gulėjau, tik gulėjau, —

Reik gulėti ir budėti, —

Užmigau, sapnūt pradėjau,

Tai dymus gawau regėti.

Aš regėjau mylingą,

(Kods nei jokios neturiu.)

Beje šitą dymingą

Aprašyt ir negaliu.

Pažiūrėjo taip meilingai,

Ir manę pakrutino,

Jos žiūrėjimas šlingai

Szirdi man šujubino.

„Tu manę užmiršti,“ jaso,

„Ir nepažinai manę,

Tik ant kelio, tik ant tako

Apriedodawan tawę.“

„Girė ju tawim kalbėjau

Bejui užiant per egles,

O į ausį taw šnibždejau

Įš senowės daineles.“

„Ir dabar tawę mokišiu,

Kad giedotumbi gražei,

Žmones ir ant to warųsiu,

Kad škaitytu, ką rašei.“

„Ar manę dar nepažįsi?

Apsaugof! dabar gana!

*) f. r. — kad raše.

„Aš esu — ar dar n'atmisi? —

„Aš — lietuviška kalba!“

Silwatikus (D-ras G. J. J. S. iš Gr.).

Cėcornstės saimas

Mylimieji! Staitytojai už tai mums nerugos, kad mes tik taip menkai apie jaimo dalykus tefirupiname, ale mes juk neprisklausome prie tuju garbinguju partiju, katros jawo laishtus hėlpia anginiu skarbu; mes tik ant Lietuwinintu pabalspos pasitiktume, o rasi tūmi ir nėkė netrotyšime.

Deputėtas Wörmann'as kartą kalbėjo apie tai, kad nū wisu taworu, katrie i Kameruną gabenami yra, geriausiai brangwynas užsimotqs. Zeigu dabar waldžia norėtu brangwyno gabenimą Kamerunopi uždrausti, tai galėtu ta paczia teisybe ir wiskas brangwyninyczias uždrausti, katros Wokietijoje randasi. Tas klausimas, ar i Kameruną igabentinus taworus reiktu maitu apkrauti, išsirodo negalimu, nės reikia daugybės muitinintu, katriu išlaikymas bewėif neįstengtumu išsirodo. Ji fiol tapė be kofios tikros waldžios gywenta, gaspadorauta, o dabar naujas įstatymas bene dar atstums ir iki fiol buwusią gaspadorystę, kad ir ne ant wifados, tai tik nors taip ilgai, iki kol wifab gruntingai persimainiuji bus; rasi kucpzyštė wifai apfistoti turės. Ale po tam galės dailei gaspadorautiesi. Tam lygius atsitikimus ir prie angliskū koloniju (naujokynu) pastebėti galima buwo. Kad mes matome, kaip smarkei ten wofiskū tarnai apfieina, ir kofį pagarbinimą nū wisu gywentoju apturėjo, tai galime ju balta ranka tą mažumą 300,000 markiū ant įtaisyimo budawoniū Kamerune įwelyti. Aš mišlyju, kad kolonijos Wokietijams tarp swėto wardą, garbę, ir turtą pafeltu.

D-ras Windthorst'as jafė: Musu garbingas kalbėtojas sawūsius pažwilgius apie tūs dalykus iškalbėjo, ale ne waldžios. Kad dep. Wörmann'as mišlyja, Kameruno jūdijie wofiskū waldžiai poniatuojant jausmus teisybės igawę, tai turiau apgailėti, kad tai dar nei paczioje Wokietijoje nėra atfiekta, nės hėip negalėtu taip kas pas mus tropytiesi. — Kad keliūse mėnesiūse negalima naujokyniską (kolonijalistiką) gywumą atfiekti, tai aš ir žinau; jei tai nežinociau, tai nebucziau aną 50,000 ml. drauge įwelyjes. Kas toliaus pūlasti Wörmann'o išwėdinams, noriu drauge pritarti, tiktai turėtu wiskas nusidūti, kad brangwyno gabenimas i kolonijas numazinamas butu.

Nės tai yra nėkam newertas prigatawylimas kulturai. Toliaus prisibijau dideliu kolonijos padidinimu, nės per tai ir musu marinintystė (marynė) didesniu prašymu reikalaus.

Dep. Richter'is hnekejo, kad reikią wieno naujo pinigū žokano, o tojo nėėjant turį labai atfargei apfieiti. Aš pasiwehlyu to dėl tą prašymą 300,000 markiū dar kartą komisiijoni prisifysti. Kad tie ponai, katrie kolonijoje apfighwę, guwernėro bei tarnu reikalauja, tai dumoju, kad tie ponai ir waldžios tarnams reikalingas trobas priiulyti turėtu. Kad ponas Wörmann'as mišlyja, buk brangwynas, katrią jis tenai pardūšęs, bujęs labai geras ir įweikatai neįskabingas, tai tik furėtu tenai išpardūdamas brangwynas peržiurimas buti. Aš turiau labai nusidūmyti, kad ponas Wörmann'as tokią procę prie brangwyno gabenimo tarp Wokietijos bei Kameruno prideda. Prie musu yra balta, to dėl wartojame brangwyną, ale Kamerune (man pasakojo, buk tįq) karšta. Jūdijie tą gerima wifai nepazįsta; dabar tampa brangwynas aniems kaip ženklu aughtosios kulturos nugabentas.

Dep. Wörmann'as minawojo, buk jūdijie guwernėrą labai myl, tik iškada, kad mums wienas raštas gūdziasi, jog tenai jūdijie nū pono guwernėro namo su karabynereis (pučkėmis) tur atlaikomi buti.

Dep. Stöcker'is: Aš norėčiau ponui Windthorst'ui prieštarauti. Jei ponas Windthorst'as nor su manimi ginczytiesi, tai aš esu gatawas.

— Dep. Wörmann'as yra pasiuntintystės jaimui prieštarawęs. Ponas Wörmann'as yra draugdalyfininkas brangwyno kucpzyštės; pasiuntintystės saimas yra draugdalyfinintu žmogiskos pajautos ir broliškos meilės. Kameruniskai nėra per tai musu broleis pastoję, kad jie po wofiskū waldžia paimti tapė, bet ir bę to žinome, kad pusmedinei žmonės labai prie brangwyno prisilaiko. Mes turime nū geros wofiskosios dwasės laukti, kad anūs žmones gerešneis padarytu.

Dep. Wörmann'as: Aš nesakiau, kaip kad ponas Windthorst'as mišlyjo, teisybės pajautimai prie jūdiju jau wiršunę atfiekę yra; aš tą tik kaip lufestį iškalbėjau. Tie ponai nenor mano kalbos wėryti, to dėl, kad aš draugdalyfininkas esu; ale ir draugdalyfininkai gal tieq kalbėti. Brangwynas, katras Kamerunopi įgabenamas, yra labai geras — aš esu gatawas ponui Richter'ui bei Stöcker'ui ant proragos dūti. Brangwynas

katras Kamerunopi eina, yra iš geriausiu daigtu pagatawytas; berods yra ir prasto, ale tas eina i prancuziskās kolonijas. Aš esu patis patyręs, kad jūdijie darbininkai daug daugiaus dirba, jei jiems wafare po czerkutę brangwyno dūdi — aš nežinau, kaip tokie išsakymai neprieteliski galėtu buti. Kad ponas Stöcker'is Kameruniskius musu broleis įžiūrėjo, pirm neng jie musu padonai pastoję buwo, tai turėčiau jam rodą dūti, ta broliška mišlimi ne wien kolonijas apdowanoti, bet ir Wokietijoje įq dalyti. Pirmiausiai apdrauffite siundymus prieš įydpalaitius, pone Stöcker'i, tada dėl tawo brolyštės neabejosime.

Dep. Stöcker'is: Sulyginiamai pono Wörmann'o tarp Kameruno jūdiju bei Jydu nėra taip laiminingi; — kad Kameruno jūdijie i Berlyną ateitu, o laifraščiu rėdytojei pastotu, tai aš jūs ir apfariaucziau, o kową prieš Jybus paliaucziau, jei jie Kamerunopi trauktu.

Tos dienos užmanymas tapė komisiijoni padūtas; naujas sėdėjimas tapė susnekėtas ant sėredos 27. fio m.

Du....

„Šis swetur.

Inglijonija. Inglijonai rodosi pradėję wēl aštoriaus su Jriškais apfieiti, taip nors sakoma — ale yra klausymas, ar įstengs?!

— Inglijonams daugiaus, ne kaip birmaniskū nepafajawimai Azijoje, darbo padaro yriškū žemės lyga (draugystė). Refuriamė mēste turėjo du ufiu fitam parrandawojamu buti, kadangi randerei neįstengė randą užmokėti. Mēste pulkai žmoniū susirado, kurie abrozą Jrlanto žemės lordo (wyresniojo) ant kūlo pasikabinę subadė. Pulicijai wos ne wos pasijekė tą abrozą atimti ir i upę įmesti.

Orijentas. Serbija, Grykonija ir Turcija iš wisu syku rėdosi ant taro. Diemas žino, kaip ilgai tas apginlūtasis pakajus tenai truks, ar ne kol išgywenimas įfilauš? Mastolija Bulgarijai prisakė, kad ši turinti ginklus i šalį padėti; Bulgarija atfiliupė, jog tai darysenti, jei Serbija tą paczią darys.

„Šis Wokietijos.

München'is. Karalius nū jawo žmoniū wis jū ir jū atfitraukia. Bairai, hėip geri žmonės, negal atleisti, kad karalius, žmonėms 700 metinę hwentę Wittelsbach'ū namu hwencziant,

Motyna ir duktė.

Pagal Wycher'tą.

5]

(Priemazga.)

Senoji glostinejo įq. „Tais ir gerai, mano balandyti, priešytiesi, pakelt didelį haufimą prieš motyną, rasi ji dar atfžadės išteteti. Kas tai butu mišlyjes pirm wienu metu!“ Kad atėjo Urte, Magdė galwą nusuko ant sienos. Ji bandė įq kalbinti gerūju, bet Magdė klytė kaip apfesta ir ausis užfifiko. O kad Jonas prisiartino prie jos lowos, ji ipūtė i mėsflungiską drebejimą. O tada ji pradėjo klajoti, iš galwos pasakoti nefurias wietas iš bybeliū ir dainūti dainas. Taip perėjo wifa naktis ir antra ir treczia diena.

Daktarą parwežė. Prabėgo dwi nedėli, iki jis galėjo pasakyti, jog galės išgyti. Ir ji gijo palengwa, wifai palengwa. Ji sudziuwu kaip giltinė ir su wargu stowėjo ant kojū. Įq atfirtti nū senucziū ir dabar nebuwo galima. Su jawo motyna ji nėsnekejo nei žodžio.

Urte neprisklausė prie kantriūju moteriskū, kurios su gerumu ir ilaidumu jieško sutarimo. „Gerai!“ tarė ji. „Tegul ji žino, kad man nereikia jos klausiesi arba prašyti, kad leistu. Ji paika, o dėl to reikia parodyti ruftumą, kad ji įugrįztu prie proto. Aš gana prisilafscziau pasfui

paifšės, o dabar laufsiu, iki ji pati ateis pas mane.“

Ir ji elgėsi pagal tai. Jonas welyjo nutęsti swodba, iki Magdė wifai pasweiftu, bet Urte nenorėjo apie tai girdėti. Matydama, kad jos patyczios neprispiria, ji pasweiko, dumojo ji. Nū cžėjo, kada ji Jonui dawė žodį, ji wifai persimainė. Jos akys negalėjo jo atfžiūrėti, ir kad jis įq prispaudė prie jawo frutinės ir bucziawo, ji jautė, kaip jos fraujas degė. Ji rėdėsi dėl jo, užsimowė žiedus ant jawo murudawusiu pirštu, stowėdama prieš jawo mažą zerkolėlį, kabantį ant sienos, lygino rufšlas ant kaktos; ji jam rodė wis linkimą weidą. Jei rodėsi, kad ne gana greitai ji pasieks tai, to pirma saugojoji tyczionis. Taip ji padawė užhaufimą, kaip tiktai Magdėi perėjo pifeziausla ligos priegada. Swodba buwo galima atlifkti tilomis.

Ji žinojo, kad ji su jawo dukterimi tur daryti per judą pasidalinimą, kad ji wēl ištėka. Senelis pasiliko apfėnumu. Ant pirmos wietos czia buwo laukas. Nefumet nebuwo kitaip hwēketa, kaip kad lauką gaus Magdė. Dabar ji galėtu tą žemę Magdėi užrašyti, bet aplinkybės atfimainė. Dabar bus geriaus, kad ji pati ims lauką už nedidelį mofestį ant jawo pusės ir iš-

moses Magdėi pinigais. Tai jai pawelhjo žokanai. Senasis Endriuwaitis buwo įpykęs už tokią darbą, Urte wadino laufytoja žodžio, kėlė dukterį prieš įq. „Tais tai nū tawęs atims tēwiskę! O tai daroma dėl to maldininko, dėl to kad jis yra jaunas ir gražus. Tas gaus wifą!“ Ir jude ir namie buwo ginczas. Kalwaitis welyjo pasidūti. Diemas žings, kad jis mažai rupinasi apie žemišką turtą. Bet Urte nenorėjo nėko atleisti, nū jawo tiesos nei pusę sprindžio dūti atfistumti. Magdė tanti ir pasiliekanti jos waitu ir tai dar turėjenti patirti.

Laukas pasiliko jos rankose. Prieš pat kalėdas buwo swodba. Bažnyczioje ir prie swodbinio stalo nebuwo senucziū, kurie dabar Urtei buwo neprieteleis, kaip worai, neigi Magdė nesidawė matyti.

Ji tjo iš wieno su senuczeis. Jis pradžios tai Urtei patiko. Per keliatą mėnesiū wēl wifas iš sawęs pareis i senowiską tatą. Bet czia ji paflydo. Dabar ji nei syka nėko padaryti negalėjo, Magdė pasiliko kieta ir atfatydawo ant wisu piftu žodžių tiel tiktai, kiel reikėdawo. O tai pyfino Urte smarkei. „Tai narawa!“ įstundėsi ji Jonui. „Berods nėra tai dywai, nės ji tur tokius užstowus.“ Jis mišumet hwēkėjo gerūju

nei savo ministeriams nesirodė, reikiant atsiliepti. — Karaliaus dvarai esą su 7 milijonais į skolas įvartyti, kurie 12 milijonų esą verczios. 5 milijonus reikėję žpčyti, idant butu galima kitus skolintinus nuramdyti.

Darmstadt'as. Ezionai tapę nekursai 80 metu moliaivotojas užmuštas ir jo namai išplešti. Jo pati apalpusi išliko gyva. Galva, žudėjui įstengę pasprukti; jie dar iki šiandien nėra surasti.

Iš Lietuvos.

Tilžė. Karališka waldžia iš Gumbinės apskradybina, kad kas švietimžemietį arba švietimžemietę (švietimos žemės padonus) į savo ar kitus pacziam priklausančius namus priima, ar tai per šluoaninką, ar pagalbininką, ar ant gyvenimo, ar per ką kitą, — kad tarpe 24 adynu apie tai pulicijai (ant lauku walscziaus perdėtiniui — amtsvorstėriui) ar per burną ar su raštu tur žinę būti. Kas tai nedaro, gal iki 60 markiu forawojamas būti.

— Wofiecziams labai pradėjo rupėti išplatimas wofietystės rytiniuose kraštuose, taigi ir Lietuvoje! Su išwarymais prasidėjo; o šako, jog su wisiu aštrumu pradėjo šuwofiecziūti rytini kraštą. Reikę but wien wofisklas šuiles budawoti. Kas mielą mečą buję iš žemės šaimo pinigai prašomi dėl užpirkimo rytiniuose kraštuose lauku, kurie Wofiecziams buję priteikiami.

— Mesenei nekursai leitmonas su savo paczia per tai bewelf nusizawinęs, kad per anksti dumstę užsidarę. Wienai ligonkai namuose beėjantėjusi merga tosios pažinūti, o prie tos progos ji patėmjo, kad wisi namiškei jau pusgywi bebuwo. Duris atplėšus daktarui pasisekė wius į ghwastį įugrąžinti.

— Dabar mēsto šuilese ir ant lauku tik wieną kartą per metą, per welytas, beprtinę wailus.

— Gelzkelis nū Tilžės per Lauksargius, Tau-rage ant Sziauliu (Zemaičių) tapjęs badawotas. Tada, suprantama, musu kraštas daug daugiaus dar fiks.

— 26. jan. nekuri mergaitė augštoje ulyczioje norėjusi į deganczią lianpą petrolijos ipilti. Ale liampa taip baišei plyšusi, kad ne wien kufnėje wiskas tapusi išpuštyta, bet ir pati mergaitė petrolija aplieta užsidėgusi taip baišei pašliko ronomis apdengta, kad ir dėl jos šweikatos abejoja.

— Draugyste „Litauisch-literarische Gesellschafft“ turėjo 21. š. m. savo mėnesinį susijimą, kuriame d-ras Brosow'as apie medžių garbinimą, girin ir laukų šluožą pas Lietuwininkus kalbėjo. Priegimties žmogus mato kožname želmenyje gyny daigta. Mirusiojo dušia į kwetką pereina, kuri ant kapo pašodita. Ramnawoje, Lietuws šwentinczioje, stowėjo šwentas aužulas. Szwentinczia wiena buwo ir ant Rambynkalnio šale Bitėnu kiemo. Medžių judarhymai tapę kū aštrianšei korawoti. Prie Sudawišku, nekuriuos Lietuwininku gimines, buwo šeimedis labai šwentas. Po jo šaknims gwyno Puškaitis, žemės diemaitis. Ir jawūse gwyno dwasės, daimonai, kurie ar ožeis ar wilkais pasirodo. Jawus piaunant dwasę į pašutinę pėdą atsitraukę. — Po tam kalbėjo gimnazijos mofitojas Sōcknick'is apie nekuriu v. Dornet'o keliu per Lietuvą ir Kuršiją. Lietuwininkai berods po baidžiamos išnaikinimo ir gawę savo žemę, ale ju buwis ne per labai pašigerinęs. Wyriausia priežastis tam esanti, kad laukai wis tarp sunu išdalinami. Wšiai kitaip išweizdį per Lietuvos rubezį į Kuršiją perėjus. Ten Wofiecziu įtekinę wiską padariusi, Wofieczai Latvius (Kuršininkus) užauginę (!!!). Latwei užkurią Wofiecziu gyvenimus*) (!!!). Mestūse, dwasėje wien Wofieczai gwynę. Tik Rigoje wofietystė labai pradėjusi nykti. Mestai ir bajornštė yra wofiska, ale kaip ilgai tai pašiliks? baigę kalbėtojas.

Raujoji. Lietuwiska draugyste Byrutė. (Pabaiga.) Po Jankaus pranešę Bruazis apie tą klausimą, „musu-gu profenolei, tai esti tēwu tēwai, ką apie žaibus bei žaibinius totrašius žinojo“. Jisai sakęs, žmonės dēlei tokio pranešimo be abejojimo pašidwmyję, kadangi wisi iki šolei mišlyję, tokius dalykus pirm šintu metu dar po wšiam nepažistamus buwysius. O jei tokie butu senowėje buwę (taipo klausys rasi šelintas), kur jie dingę. Tai tiesa. Bet kaipo iš Lietuvos atstojuši palaima nepalikdama nei jokio pažentlio, krikščionystei musu kampan išibrowusei, taipo ir wšios musu profenoliu prietaisos ir ju išguldymai šwetiepi užmiršti tapę. Tikrai iš keliu žymeliu numanoma, kad seniausioje gadynėje daugis atrastu (atradinu) buwęs. Ale mes dar rasi dīdžiausią dalį tokiu žymeliu nepermanome. Tokiu

*) Na, Latwei bene laudė ir Darpatos uniwersiteta uždegti?!!

budu ir išguldytinąs dalykas išsireikšęs. Žaibinė wēka arba macis atšifirianti nū klaidinanczių žwakeliu, klystugne arba žaltwyškile wadinamu, taipo jisai bylojo, tikrai stiprestyje (czude). Ši macis pastojanti wijados, jei du dalyku prie fiks fito priglaudžiamu arba nū fiks fito atitraukiamu, kadangi ta wēka tik tada numanoma, jei ji į dwi dali dalyta, o jei jos dalidwi nū fiks fito štyriu pašiliekti. Rietwiena šiu daliu pašinešanti ant fitos, tikrai wiename dalyke atšifirdama, o tai yra: jiedwi prisitraukia, jei ne tos paczios weisles, spiriasi arba atšistumia, tos paczios weisles bebudami. Wiena arba lyczna bile kofiamė dalyke pašilikti negali, savo bendraitę nepastobinusi ant fitos šalies tokio ryko. Dwiem wēkom nelgyios weisles bešuwienhancziom pastoja brastėjimas, jei stiprestis tikrai maža buwusi, o growimą išgiri daugiu šiu wēku bešuwienhancziū. Per perkuniją judwieu wiena žemėje, o antroji ore esanti. Po šuwienhancziū jiedwi po wšiam ne numanomi esti musu sąrgumu (organu), t. e. jiedwi krunoje budami pašiliekti pašajingom. Macis ir kaip liepsna pasirodyti gal, jos stiprestizei ir mentai bešanczei, o tai nusidūda, jei ji ant bile kofio rudino dalyko su laibu galu užleidžiama. Mēsa ji nušlysta nū laibgalio. Tokia liepsna be maisto išsilaisko, ir gal wšokius dalykus uždegti, ale ja ir ant padarymo nauju daigtu wartoti galime. Bet Lietuwininku kurimo žodis dwejaip wartojamas, jisai taip uždegimą, šep pabudawojimą paženkliną. To dėl kalbėtojas tokią wēką kuru wadino; kadangi ale toliau liepsnėlė be sudeginimo fitu daigtu išsilaisko, jisai ja dwasės arba daušo kuru praminęs, nēsa dawsas (zanskrit: dawis) išsiguldo smulkiausiu oru. Ant pašliauši mineto žodžio ale pašineša „dioxozōgōi“ graitišku padawimu (pašaku). Šis žodis negal buti suglaustas iš dōs bei zōgos, kadangi Grylonai s butu išleide ir dioxōgōi rašę. Ale fito žodžio jie netur, iš kurio pirmutinė dalis dōs butu pastojusi, to dėl ir žodis negal buti graitiškas. dioxozōgōi arba Dawskurei priklauso prie diwēškū maciu, išguldomu Samotrafės šwentinczioje, kuri, kaipo Bruazis parodęs esti, iš Lietuvos painta. Szitoje ale, kaipo Ryferonas sakęs, daugiau gamtinius moflus mokino, ne kaip prie wēros priklausančius. Reikia to dēlei mišlyti, dioskurus taipo jau prie gamtinju dalyku rokitinus. Žūdu czia moliawojamu kaip du jaunikaicziū, kuriūdu lygumo dēlei atširti negalētumbei. Szūdu ale wijados dwilypiu bu-

pagal savo įlaidų budą. „Aš nemislyjau,“ tarė jis, „kad aš jai taip nepatiscziau.“

Nepoilsą po sekminiū Magdē tapę įžegnota. Sawo metams ji buwo gana didelė, bet gerai nežinojo, ką ji tur daryti su sawo sąnareis. Wisūmet ji išweizdėjo miegušta ir taip pat buwo tingi prie darbo kaip ir prie linskmybės. Prie jos nepritiko tai, ką giesmininkas šako apie greitą ir stropią mergą:

Kad ji esą į jaunimą,
Taisę siutiles; *Задорил*
Kad parėjo iš jaunimo,
Aude drobeles.

Kad namie nėko nebuwo, ji ilizdawo į motynos stubą; paimdawo wienas knigas Kalwaiczio nū lentynos, ir pašilėpusi daržę skaitydawo jas tilomis. Wieng sykį ja Urte apėjo prie tokio darbo. „Ar tu pašiklausėi tēwo, ar gali imti jo knigas?“ klausė ji.

„Aš neturiu tēwo,“ atsiliepė Magdē, „o nū tawo wyro aš nėko nesiprašau.“ Ji tūjau nuėjo ir padėjo knigas į ju wietą.

Urte taip perleido wafarą. Bet keliatą nedėliu prieš Martyno dieną ji nuėjo į stubą išimtininku kur šenutė sirgo, ir tarė Magdei, šedinczei prie jos lowos: „Taip netur ir negal buti

toliaus! Aš nekencziū, kad dukte nestow pašmotyną, kur priklauso, ir nenoriu kasdien pyhtiesi su patyczininke. Dėl to gal buti dwejaip: ar tu ateisi paš mus ir atlikši, ką tu esi motynai ir tēwui kalta, arba — tu eisi iš namu. Apmišlyt dabar ir po triju dienu dūt man atšakymą, kad aš žinocziau, ką turin daryti.“

„Man nereikia częjo ant pašimistijimo,“ atsiliepė Magdē raudona kaip liepsna. „Jei man czia nėra wale pašilikti, aš eisiu iš namu, geriaus šendien ne kaip rytoje. Aš jau pati tai norėjau taw pašulyti, bet mišlyjau, kad tu esi gana išbidusi ir neleisi tarnauti šwetiniems.“

„Bet nesakyk, kad aš tawę išwariau ir nesišlyst, kad taw šwetur nepatiks.“

„Aš kieme ir nepašilisiu,“ tarė Magdē. „Aš eisiu į mēstą ir parsisamdysiu paš Wofieczius per sluginę. Czia užteks mano šylos.“

Wienok Urte po triju dienu wēl klausė. Senutis atkalbinėjo. „Kad tu eisi iš namu,“ tarė jis, „tu turi gauti sawo palufanas; taw nereikia dirbti kaip sluginei, kad motyna tēwiškėje penisi ir walgydina dar tinginį wyrg.“ Bet ji pašliko twirta. Taip tai jis wieng dieną sawo sunaus dukterį nugabeno į mēstą. Atšweikinti jai tartum nebūno juntu.

Kalwaitis wijai su tūmi nesutiko, kad jo pati taip wiską greitai darė, jis wis dar titejosi, kad Magdē pareis į išmintį. Bet jo balšas naminūse reikalūse mažai ką šwērė. Kad jis kada priekšydawosi, Urte jam sakydawo: „Skaityk tu ti sawo knigas, ten rasi wiską gerai; apie žemiškus daigtus tu tik mažai ką išmanai.“ Tikrai tūmet, kada ji noredawo buti stipresnė sawo užmanyme, ji jo pašiklausdawo ir jau pusėtinau pašakydawo, ką jis tur atšakyti.

Namūse buwo atbulas atšitikimas tarp wyro ir moters. Urte pašliko ponu ne wien widuje, bet ir lauke ir stalbe. Ji gawpadorawo, ji atliko reikalus, siuntinėjo tarnus ir ji be priestarawimo liepdawo Jonui, kad eitu į pagalbą. Jis nei mēginte nemēgino įsijaurinti jos waldymą. Rokiu jis jai sakęs esąs, tokiu jis ir iš tiesu buwo. Už tai jam nereikėjo bijotiesi, kad jo pati ji primirštų. Jis jai rupejo kaip augštesnė žmogystė, kuri gal reikalauti malonaus pagarbiniū. Jam Urte wšūmet buwo šwelni. Ji ēmė jausti kas kartą didesnį prie jo geiduliską priširvimą. Kalwaitėnē wijai durnai pamilo sawo wyro, šnefėjo kaimynai.

Jonas nebūwo aklas dėl funiško gražumo sawo paczios. (Dar ne wiskas.)

damu, randi — kaip Senėlas jako — tiktai žaibūse ir žaltvykšleje ir stiprestyje atsitiranciu nū kiti kiti. Žūdu pasirodo ant viršūnės stiebo, akutininkui didžiausioje bėdoje besizinciamui. Žūdu labai greitai tanciu, tanciu su brastėjimu ir cypstijanciu org. Vienamui pastojanciamui ir antrasis pastojas, vienam pranyftanciam ir antras pranyftas. Jei vienas padangėse yra, jo broli pažemėje rasi. Tas wislas išliudyja, kad ipatybes dioskuru neatijstiria nū dauskurifos kibirksties, o mes potamkai (waitu waitai) negalime abejoti, musu prosenolius wisas dauskuro ipatybes pažinusi. Berods nešą dar parodyta, jog jie ir tolašiu bei balsanėsiu turėję. Bet junku butu abejoti, kad ištyrinėtojai šiu wisu ipatybiu ant tokiu prietaisū nebutu parėję, ipaczei apmisludami, kad tokiu ipatybiu didžiausias skaitlius be anu prietaisū mos butu atrastas. O apdumodami, kad bybelėje rašyta yra, jog balsas iš sienos išėjęs, kuri žin ant balsanėsiu nurodo, ir neužmiršdami, kad wisa kalyba (wisas moklas) iš šio kampo parėjusi, wargu abejoje pasilikti galėjime, bau musu tėwu tėwai pirm daug tustanciu metu tą wislą pažinę. — Po susijimo minėtinis linksmasis subuvinas didžiausios daugybės atvykusių swecziū. Tada šis ir tas dar walmai palabėjo, kas jam ant širdies buvo. Drangai su sweczeis linksmi pasidainawo ir ant 10 žėgoriaus wisi išsikirstė. Szioje wietoje draugystės šnarei dar kartą pasako savo dėlawonę ne wien ponams, kurie mums toki meilingą priėmimą parupino, bet ir wisoms Lietuwininkams ir Lietuwininkams, kurie neatgriso ir po susijimo musu draugystėje iki mums iškeliaujant pributi! Riekwienas pribuvusiųjų turėjo su sawimi twirtą misli inty, jog lietuwyštė nėra wien cžeso klawymas! kaip mums musu kaimynai iš širdingystės (!) nor išnekti, bet tikras, matomas pasirodymas. Ateikite į musu draugystės susijimus, jus abejojantieji, o persilindysite, jog Lietuwa ir jos waitai tebegywuja sawo pirmuwiu gywimu, jog Lietuwininkai nenor pastoti išgameis sawo gimines. Garbė jums, jus tikrieji Lietuwininkai norintieji ne wien sawo giminyštę išlaikyti, bet ir kitus prie to perkalbėti, o atpencz gėda ir amžina gėda jums atsitakiusiems ir atsitakiusiems nū sawo giminyštės! Jums tai užmėtinės kartunta ne wien giminės draugai, bet ir swetingenczei, o jus pasilikite amžinoje gėdoje. — Wofiecziu nekursai giejmininkas jako: „Nichtswürdig ist die nation, die nicht ihr alles freudig setzt an ihre ehre! Nichtswürdiger aber ist die, die, des ruhmes oder eigennützes wegen, sich auf die schwachen stürzt mit ganzer schwere!“*)

Žirutė. Walbzia apsiėmusi, toki zokano užmanymą karalystės jaimui ant apmąstymo ir priėmimo išdirbti, kursai kensu atlaikyti tures, Prusiję išsiplėsti. Tame užmanyme esą ir sakta, idant gemynos nebeprywalytu į šiuo dalykus kistiesi, tai norinti walbzia wisas šuiles lentikšose provincijoje į sawo walbzia ir aprupinimą inty. — Kas zin, ar ir Lietuwa į tą dwasišką ir kunišką užrupinimą imama bus? Žin.

Szilofarcziama. Pirm keliu dienu norėjusi du žmogu Ramucziūse, Meterkwiczziūse ir Kulėšziūse ženklus gauti per rubežiu pereiti. Me ju popieriams netikriems esant jūdu negawo. Besitaisant jūdu suinti, wienas į šlajas išokės pawaziawo. Antgajį nutwėrė; jis išsipazino esąs nekursai darbininkas, kursai dėl wagnystės ir plėšimo daug kartų korawotas; antrojo nepažįstas. Wistijama, kad ir tos šlajos su arkleis bus wogtos.

Rusnė. Nekursai kumetis Abstrijoje, žirnius mašina bekuliant, per gilei į strynę rančą iškisęs,

*) Nekam ne wertą yra ta giminė, kuri ne wislą linksmi stato už sawo garbę! Nekam ne wertėsnė wienot toji, kuri, garbes arba naudos dėlei, ant šipmų pūla su wisa suntybe!

kuri wisa tapė sutruškinta. Daktaras turėjęs sutruškintąją dalį nuimti.

Klaipėda. Prašolusios nedėlės utarninke skaitlius lašiu žveju išsidirjo, audrai bepuciant, ant juriu; didžiausioji walcziū dalis sugrižo, tik wiena waltis su žveju Gotu, matruzu Warniu ir Karaliu, dwiem bernam ir wiena mergute (wisi iš Bumbulwites) nesugrižo, kuri ir iki šei diena nesufirado.

Karaliauczius. Nekursai pywininkas 1558 t. r. (kaip jeni metraščezai pasakoja) susilažinęs su keleis kapiteineis, kad wariniame skaurade, kuriam aly wirina, iš Karaliauczius į Dancą nuplaukęs. Nto metą išmiegojęs, butu mielai nū lažybos atsitraukęs, ale nenoredamas wisą sawo turčą pamesti turėjo plaukti skaurade. Išsidėjęs su dwiem irklam ir maistu po penfu dienu iš tikro į Dancą sweikas nuplaukęs. Dancoje šiam „akrutininkui“ ant garbės cziąsnį patefė mēscziōnys, o pywininkas į Karaliaucziū sugrižęs sawo laimėtusius pinigus išitišo.

Wisokia žinė.

— Berlyne prie užstowu kamaros yra apsiunkinimas įbėgęs prieš wieną teisybės užstową (advokatą), kursai wienoje prowoje prieš nekuri dėl prigawimo priskygtą, ale weliu atkaltintą piniginią pinigus priėmęs, kureis laisraščezai turėjo buti paperkami, idant apie tą prową nēto nerakytu, o tūsius dėl sawos suwartojęs.

— Macedonijoje nesenei tapė daugybė sudžios ponu suimta, kadangi jie su plėšikais paslaptą derėjimą buvo darę, pagal kuri šiejie antiems pusę sawo plėšimo už tai turėjo atidūti, kad priskygti budami wisados walui galėjo išeiti.

— Meklenburkyje wiename kieme nekursai ufininko žunus su užprowyta puczta ant dwaro pasistojęs jaimai 13 metu mergaitėi prišaukė: „Ar šausiu?“ Pirm jai atsiliepus žuwis supnykėjo ir mergaitė sukrito...

Apsakymai.

„Niamuno Sargas“

išeina Tilžeje kas ketwergą. Išsi-
rašymus ant šio laisraščio už

50 pf.

ant metu bertainio,

už 65 pf. į namus parnešant, Tilžeje
Mikšo spaustuwe, ant pylimo 2. bute,
o kitur wisi cecorikstieji pusiai priima.
„Niamuno Sargas“ yra kožnam
žinomui užtarėju lietuwiškios kalbos
ir giminyštės; jis ir toliaus šiam
mėcui šlužys, Lietuwininkus ant tikrojo
kelio kreipdamas, idant jie sawo kalbą
ir sawo giminyštę išlaikydami, ir ti-
krais Lietuwininkais ir wėrnais sawo
karaliaus padonais pasiliktu. Jis,
išeidamas kožname styriuje su abrožais,
pargabes ir toliaus pamoklius su-
rašus iš wisu mokslu dalyu; žines iš
wisu sweto kraštu, iš Wofietijos, iš
mielosios Lietuwas; papasakojimus
rusto ir štuksaunus iturio; turgaus
prekias iš Tilžės, Klaipėdos ir t. t.;
berlyniškį rubliu kūrą; gromat-
nyczią ir t. t.

Apsakymai,

už šitline eilute po 10 pf. paroki-
janti, wioje kietuwoje didžiausią pra-
platinimą randa. Persitapmas į tie-
tuwišką kalbą, suprantama, nēto ne-
taštija.

Wienus jūbus maffoliskius

kailinius

prisuoto labai pigai

Jurgis Szimkus

Tilžeje, wofikšoje ulcz. 56. bute.

S. Matėgytis

Tilžeje, Kasaros ul. 1. num.

prisuoto Lietuwininkams,

wisokius kurpius darbus,

kaip kures, sopagus ir t. t. gerai, gri-
tai ir pigi atlikti.

**Senas, seniausis lietuwiškas ir apie
Lietuwa knigas**

perka **Miksas**, Tilžeje, pylimo ulczioje
(Dammstr.) 2.

Del padėjimo

kromo kupczystės

pardūdu sawo bagotingai dawadygtai

guli

ponu ir

župonu gamai

už kožną priimtiną prekią.

A. Engelmann,
Tilžeje, wofikšoje ul. 31/32.

Lietuwiškoji

= knigu spaustuwe =

Mikszu Jurgio

Tilžeje ant pylimo 2. b. (Tilzit, Dammstraße 2.)

prisiwelwija gatawonei

wisokeriopiansiu spaudos daigtu

lietuwiškoje, wofikšoje ir kitoje kalboje. Spaustuwe yra
apstingai wifotiomis skaitytinėjimais, tarp kuriu wisi iwairumai
lietuwiškos rašybos raštženkliu randami, aprupita ir dirba
su pritinkamaisiais dirbtuwais (mašynomis); prieg tam
įsitiekusi notas wisokius raštus su balsais dawadnei
išspaudžia.

Darbai gerai atliekami ir pigi parokijami.

Pasitiedamas, jog brolei Lietuwininkai mano už-
siėmimą už naudingą dėl tėwynės išrazdami ji pagal
įstangą šelpsi, pasilecwoju ir sweikinu širdingianšei kiel-
wieną tėwynininką.

Mikszu Jurgis.

Prašymas.

Wienas gywentojus rusiškos Lietuwas,
Suwallu redybos, Willawiklio pawieczio,
Pazeriu walcziū, A. Bukawietis iš
Obhrnu, padūda žinę, kad jis užsimindamas
mekanikais ištyrinėjimais išrado du iki šiol
nežinotus prietaisus, judyti wisokias dirbtuwas,
gaipadoriškas ir pawirifiskas.

1) Pawertimas ant mekanikto darbo
tekančių wardeniu, kad ir didžiausiu, su maža
kasta; nes tas prietaisas pasigatawija iš
pigios medegos, lengwai padaromas ir už-
laikomas; o labiau, kad ir nereikalauja
užwontimo upės, tik upe teledama sawotigstu
budu per jį padūda wisą sawo tekejimo šylą
į darbą. Tas prietaisas gal judyti wisoki
darbą, šwintį ant wietos, kad ir didžiausią,
žiurint ant didumo upės ir smarkumo jos
tekejimo. — Padarymas tolio juditojans
wardeninio be dirbtuwo (mašynos), atliekan-
cio darbą, kaitis už 200 iki 400, 600 mt.
ir taip toliaus pagal norą budawojanczio
ir reikalą jo šylos. Raštūdamas 200 mt.
tūres widutinišką šylą, lygią šylai 4 arklui.

2) Prietaisas sudetas iš dwieju geležiniu
cylindriu, sujungtu tarp sawos mažesnis
squareis, gal pawersti ant mekanikto darbo
šylą judeliu išdūdancziū gazus prie išdegimo,
tai yra: parafu, dynamito ir kitu žinomu
kemijsko judeliu. Tas prietaisas yra wisai
panašus į prietaisą dirbantį darbus ugnia
ir wardeniu. Toks prietaisas galės pritikti
ten, kur netinka ugnimis dėl didelio swarbumo.
Sžitas prietaisas yra labai lengwas, nes ne-
reikalauja imti su sawimi malku nei wan-
dens ir budamas mažo šlumo gal dūti gei-
dziamą šylą, kad ir didžiausią*).

Išraštojas geidžia, kad jo tie išradimai
weikiaušei išsiplatitu, nes jie galės atnešti
naudą dėl sweto, užwadūdami kas diena
brangstantį kurenimą. Woliawoniū (rifuntu)
czion nepadūdame, nes išraštojas dar ne-
papejo išsiimti patento ant tu išradimu**).

*) Tas prietaisas dėl sawo lengwumo
susigadytu orkultininkams, kurie waldoma ba-
lūną taijosi. Rėb.

**) Mes weljame, kad skaitytajai apie
tą dalyką pasirupintu ar susinešdami su
ponu B., arba ir kitus, kurie su mekanika
užsideda, ant susinešimo paatindami. Kožnam
smagu patemyti, kaip mekaniką ne wien swetim-
genczei waldo, bet ir Lietuwei.